

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

www.nb.rs БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

ПОЛИЦИЈА

Рат ће се једног дана свршити и народи ће морати мислити на организацију своје земље, како би се што брже поправило зло, створено овом дугом борбом. Нарочито је тежак посао који у том погледу очекује Србију, за коју се сви надамо да ће из овог тешког искушења изаћи територијално повећана. Она ће имати да понова зида на рушевинама, које су починили Аустро-Бугаро-Немци и да организује спајање са српским земљама, ослобођеним од туђинске управе. Један од главних органа да се постигне тај циљ јесте полиција. Али ова полиција треба да буде збиља модерна полиција која ће потпуно разумевати своју праву улогу, која је у томе да бди над извршавањем закона и наредаба, да брани све поштене грађане од оних који се не обзиру на законе и да спречава злочине и преступе.

Рецимо одмах, да таква полиција још не постоји ни у једној земљи. Треба је створити. Ја сам обећао уредништву «Народа» да, у краћим студијама, проучим питање о стварању једне полиције која би могла служити као модел. За данас испитаћу само шта је полиција и шта она треба да буде.

Увек је полиција била непопуларна. Сматрали су је као потребно зло, без кога се не може. Она је готово увек била оруђе људи, који су на власти. А затим, како је положај полицајца био непопуларан, тежак и неосигуран, то регрутовање чиновника за ову врло важну службу није никада било како би се пожелело. У земљама сталних злочина, за та места су се употребљавали ислужени војници према којима се имало обавеза, а који се нису могли на другој страни употребити. Мислило се да су ови стари подофицири довољно дисциплиновани да довољно врше улогу полицајца. Јер се

војна дисциплина увек сматрала као прва и главна улога полицијског чиновника. Писати многобројне рапорте, калиграфским рукописом, саставити исправно пете пред претпостављеним, већина шефова сматрали су као знак савршеног полицајца! А врло се мало освртало на главне особине које треба тражити од једног полицајца: интелигенција, широко професионално знање, познавање народа и такт. Слепа дисциплина—која је неизбежна у војсци—чисто је доказ недостатка у интелигенцији у полицији, и ако је она војска мира, којој је дужност да ратује против злочинаца.

Тако се у свима земљама полицијска дужност поверавала људима, од којих су већина извесно били часни људи—а има и много изузетака—али који су били без икакве стручне припреме. Док се од једног лекара за лечење кијавице траже брижљиве студије, без скрупола се увек част, а понекад и живот човечији поверавају полицајцу који је то случајно постао. Назад, као што ћемо видети у идућем чланку, политика се у сва времена служила полицајцем за своје циљеве. Врло често полиција је била изборни орган оних, који су на власти и по средствима, којима располаже ова државна служба, такав је агент опасан по законите слободе у земљи. Да ли је онда чудновато што, под таквим околностима полиција није уживала код публике поштовање и поверење, који су јој потребни за вршење њене службе? Да, полиција треба да буде вољена. Најбогатије као и најсиромашније треба убедити, да она постоји искључиво за заштиту поштености света, за одржавање реда и за спречавање преступа. Полицајца треба да буде човек који се воли, код кога се може тражити заштиту или савета а не човек, кога се

боје, кога избегавају, од кога зазиру. Полицајца служи закон, који остаје, и несме се подвргавати утицајима пролазне политике.

Очевидно занат правог полицајца, осим тога што тражи, од онога који га ради, стручну спрему, он увек није без опасности, моралне и физичке. Лопов, који украде 20.000 франака, зар ће он оклевати да да 1000 или 2000 полицајцу који га је ухватио, да га не прокаже? И полицајца, зар неће подлећи искушењу ако је плаћен толико да гладује, као што је случај у многим земљама? А с друге стране колико је полицајца који падну под ножем апаша или од болести добијене у својој тешкој служби? Одговорност, спрема и опасност морају праведно бити плаћени. Тако ће се отклонити морално искушење једног полицајца а у исти мах појачаће и његову ревност, кад зна да му је породица осигурана.

Др. Р. А. Рајс

ЗВЛЗ ЦИЦЕ

Сад ће сваки артикал да буде и рећи и скрпљи. Који ће ипак постати јефтинуји?...
Гаргантуа

ДНЕВНА ПОЛИТИКА

Случај са немачким аеропланима над Холандијом није само тежак инцидент, већ има, поготову, карактер почетканепријатељстава. Немци су бацили бомбе на холандске вароши а Холанђани су оборили два немачка аероплана.

Шта има да се очекује отуда? Да је учињена само неправда Холандији, да је њена неутралност повређена чак и бџмбама, тешко би се могло претпоставити да би она тражила од Немачке сатисфакцију, која одговара преступу. Али је овог пута и Немачка доста погођена, јер су холандски војници топовима оборили њене авионе. И хоће ли она онда можда тражити неког задовољења?

На први поглед изгледа да Немачка не рачуна за то? Један од

најјачих путева, којим се она снабдевала у рату, водио је преко Холандије и зато би она имала само штете, баш и кад би освојила Холандију. Али не треба заборавити да има ситуација, у којима је: «што горе, то боље!..»

СРБИЈА И ИТАЛИЈА

«Месаже д'Атен» објављује један дугачак чланак, под насловом «Српске аспирације и италијански интереси». У том чланку се каже, поред осталог: У једном од италијанских листова, који је данас са највише оштрине побијао југословенску тезу, могло се читати за време конференције у Лондону: «Италијанска влада, која је у Паризу довела помирљиву политику према Грчкој, у меће да пружи пријатељску руку Србији».

Убрзо после овог чланка, једна депеша је јавила да је у Лондону закључен споразум између барона г. Солино и г. Пашића, на основу споразума, који су на Крфу потписали г. Пашић, као представник српске владе и др Трумбић, као представник Југословена из аустроугарске монархије.

Износечи један део текста наше декларације „Месаже“ наставља: Победа савезничког оружја донеће Србима остварање њихових најширих националних снова. Велика Србија са 12 милиона становника пружиће се од Јадранског Мора до грчких граница и јака Србија послужитиће као баријери германском надирању према Истоку. То је смисао српско италијанског споразума. „Било је крајње време, вели поменути италијански лист, да се овај споразум закључи“.

Анализу о решењу тог питања „Месаже“ завршава Дилем је била: или југословенска држава, која ће се створити италијанском помоћу против Аустрије, или стварање и те државе од стране Аустрије против Италије. Питање се наметало брзо. Аустрија је већ била на послу и са нешто наде на успех.

ОТКРИЋА

Поводом трогодишњице убиства аустријског престолонаследника Фране Фердинанда, «Берлински Тагблат» саопштио је пре неколико дана нове детаље о сарајевском атента-

ту. Ове је податке «Тагблат» добио, како тврди, од лица која су тога дана била у свити престолонаследниковој. Као што нам је већ познато једну је бомбу бацио Чабриновић на мост Кумаје. Та је бомба експлодирала испод трећег аутомобила у коме се налазио пуковник гроф Мерици који је рањен.

Престолонаследник са пратњом продужио је пут за Општински Дом.

После одржане церемоније Фране Фердинанд упитао је: Шта да радимо сада? Да ли да оставимо да нас побију из пушака као зечеве? Маршал и ађутант, добро знани Поћорек, одговорио је: «Ја сматрам да нам остају две могуће ствари: или казнити варош напуштањем програма свечаности или рашчистити улице и извршити програме».

Надвојвода престолонаследник после кратког размишљања рече: „Извршити програм пошто би се очистиле улице од света, то ми се не свиђа. Боље је напустити програм. Само ја желим да видим одмах рањеног пуковника Мериција».

Одмах је напуштена свечаност и би решено да се иде у болницу где је однесен био пуковник. Али у оној општој забуни, заборавише да јаве шоферу да окрене другом улицом а не оном, која је по програму била одређена. И аутомобил престолонаследников пође путем одређеним. Гроф Харах који је био одређен да мотри на личну безбедност престолонаследника, примети погрешку и повика шоферу да заустави аутомобил. Кола засталоше и баш у томе тренутку Гаврило Принцип испали два револверска метка који погодише Фердинанда у грло а надвојвоткињу у груди.

Друга једна личност из свите потврдила је „Берлинер Тагблату“ да је ђенерал Поћорек на питање престолонаследниково, после првога атентата, да ли ће бити и нових напада, одговорио да неће јер су сви кривци похапшени. Престолонаследник који је

имао предосећање да ће погинути, одговорио је: „Ја неверујем и мислим да ћемо добити још ко-ји метак или бомбу.“ Слутња се обистинила.

БИТКА НА СОЧИ

Рим, 10 августа.

Званична нота објављује:

Од пре три дана води се битка на фронту Соче, од брда Неро до мора. Бије се на фронту од 60 километара и никада није се водила битка на терену, толико разноликом по формацији и по тешкоћама. Снажно утврђене отпорне тачке, везане лавиријима ровова, готово свуда троструким и четвороструким, бране аустријски фронт. Много дивизија са великим ефективима врше одбрану а допуњују их силни низови артиљерије.

Према обавештењима која су се могла добити, поређано је око 2000 топова свих калибара на нападној фронту, што значи, по један топ на сваких 30 метара. На ову огромну тврђаву, на ове редове топова и трупа, које су у повољном дефанзивном положају Италијани већ три дана ту у ватром огромне количине артиљерије и храброшћу силне пешадије. Артиљеријска припрема, а за тим напад аеропланима, почела је 4 августа по подне, на сектору средње Соче. Али разорно гађање, што ће рећи непосредна припрема за напад, било је целог дана 5. августа са јединственом жестином и особитом прецизношћу. Већ 5. по подне наше патроле могле су проверити какву је штету непријатељ претрпео.

СТАЊЕ ПО ПОЖАРУ

Рачуна се, да од сто од пострадалих су Јевреји, а да је страдало око 70.000 лица. Да би несрећницима указали прву помоћ, Французи су у близини болнице бр. 6 подигли око стотину шатора и у њих склонили избеглице. Други су опет нашли прибежишта у разним француским и талијанским војним болницама. Енглези са своје стране указују помоћ многим поро-

дицама на местима, која су одређена нарочито за то. Они ће примити 5000 душа у бараци у Карабуруну.

Српска болница Престољонаследника Александра такође је примила 500 пострадалих од пожара.

Грчка влада са своје стране, дозволила је пострадалима, да се могу бесплатно користити возовима и лађама за одлазак у стару Грчку, у унутрашњост. Ма едоније као и на острва, где ће добити стан и храну. Врло је велики број јавних грађевина, које је уништио пожар. Међу овима су и Отоманска Банка, Народна Банка, Велики Рабинет, око 40 синагога, цркве: Св. Димитрија, Св. Николе и Св. Теодоре, црква Алатина и други велики број јеврејских школа, школа сестара, италијанске школе за дечаке и девојке, велики хотели: Олимп, Спленд, Бастасини и многи други, солунски серкљ, многи клубови, пошта и телеграф, општинска кућа, мошеја Хамзе-беја, купатила Ботон и Капан, кинематографи „Олимпија“ и „Пате“, рибарска пијаца радње: Тиринг, Мајер, Грера, Орозди Бак, многе велике јувелирске радње и готово све штампарије.

Према мишљењу агената разних осигуравајућих друштава, сума која треба да се исплати сопственицима осигураних а изгорелих имања, износиће око 125 милиона франака.

КОНСТАНТИНОВА РЕЧ

„Месаже д' Атен“ доноси ово сећање на склапање српско грчког уговора о савезу: „Говорило се о члану 1 војне конвенције између Грчке и Србије. Преговори су текли брже у колико су намере Бугара биле јасније. У пројекту који је потписан привремено (14) маја 1913. стајало је просто. У случају рата између Грчке и Бугарске, или у случају изненадног напада од стране бугарске војске против грчке и српске војске, обе државе Грчка и Србија, обећавају да ће се војнички узајамно помагати.“ Српска влада предлагала је ову измену и додавак: „У слу-

чају рата између једне савезничке државе и неке треће силе.“

Бивши краљ Константин одлучно је био противан оваквој измени. Говорио је, да се Србија не може бојати агресивних намера ни једне друге силе осим Бугарске. Та грчка сила била би само Аустрија; али Грчка не може да се упустити са једном великом европском силом.

Г. Венизелос био је мишљења: ако Аустрија нападне Србију тиме ће несумњиво изазвати европски рат. У том случају Грчка би нашла у другом савезничком табору довољно помоћи да може без икакве бојазни испунити свој

уговор према Србији. Али се краљ није дао поколебати. Ништа против Аустрије. Србија, опет, тражила је, пошто пото клаузулу против сваког трећег.

Милитим дана су пролазили, а опасност је расла. Бугарска се спремила да нападне прво једну на другу. Као јача она би могла тући једну за другом. Требало је дакле или пристати на предлог Србије или се помирити с тим, да се изгубе Солун и Македонија. На послетку краљ пристаде. „Али, рекао је том приликом, будите спокојни. Ево потписа, који ми неће чинити част“. Тада се није веровало да то краљ озбиљно говори.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМАННИКЕ

Извештај од 15 сати. — Преко ноћ непријатељска артиљерија бомбардовала је наше линије на разним тачкама фронта реке Ене. На левој обали Мезе пред ноћ, ми смо јуче одбили непријатељски напад на коту 394 и на Мортон и заробили смо 80 војника. — Број здравих заробљеника од 6. августа до данас износи 6116 људи са 174 официра. Нови заробљеници од јуче нису још пребројани. Осим тога 600 рањених заробљеника лече се у француским амбулантама — У тунелу Мортон Французи су заробили цео један пуковски штаб са командантом. Ту су нашли недирнуту целу једну електричну инсталацију.

Извештај од 23 сати. — На верденском фронту Немци су јако одговарали артиљеријом, нарочито на левој обали Мезе. Нису покушали никакав напад на нове француске положаје. Шест немачких аероплана оборени су у ваздушним борбама од 9. августа а 5 их је оштећено пало из њихових линија.

ЕНГЛЕСКИ КОМАННИКЕ

Јужно и западно од Ланса нови наши положаји на ивици варо-

ши задржани су а на неким тачкама и напредовали смо. Северо западно и северно од Ланса, као резултат једне живе борбе, у којој смо одбили један јак против напад немачки, пушкама и митраљезима, ми смо добили још мало терена. Велика артиљеријска активност са обе стране, у току ноћи источно и северо-источно од Ипра.

Доцније. — Извршили смо срећно операције источно и северо-источно од Ипра, за заузимање једне серије врло јаких тачака и врло утврђених терена. Борба је била на свима тачкама. Непријатељ је понова извршио много противнапада и претрпео тешке губитке. Нарочито је била јака борба у близини пута Ипр-Менен, где се непријатељ очајно борио да сачува висове. На овом фронту ми смо напредовали од прилике за једну миљу и у дубину до 500 јарди.

Даље према северу наша линија отишла је унапред за две и по миље и пола миље у

дубину. Заробили смо више од 250 људи, али је заробљавање било сразмерно мало због упорне борбе. — Оборено је 12 непријатељских аероплана а 5 су оштећени и приморани да се спусте. Нема 12 наших апарата.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМАННИКЕ

На целом нападној фронту борба бесни без прекида. Северно од Горлице операције се правилно настављају, ломећи отпор непријатеља и савлађујући теренске тешкоће. На југу борба је локализована нарочито на Красу. Дуж целе линије где се води битка, наше трупе су имале нових успеха. — Укупно од почетка ове битке заробили смо 311 официра и више од 13000 људи. Заплењено је 30 топова средњег калибра. Други плен врло је велики.

ДОГАЂАЈИ

ЗА ПОСТРАДАЛЕ

Грчки министар унутрашњих дела г. Репулис телеграфски је тражио од управника вароши Солуна, да га обавести о пожару, како би влада могла брзо да притегне у помоћ пострадалим од пожара.

ЧИТУЉА

Стојан Д. Крстић судски рачуновођа (пошта 111) извештава сроднике, пријатеље и другове, да је тек сада добио тужну вест из Србије да је његов отац Димитрије Крстић — Буштрањец, из Врање, преминуо још 1915 год. пред Божић у ропству под Бугарима, не сачекав да види своју ослобођену отаџбину и уједињено Српство.

НОВИЈЕ ВЕСТИ

Атина. — И ако посета Есад Пашина у Атини није имала политички циљ, ипак се сматра да се овом посетом учврћвају пријатељски односи између грчке и арбанске владе. Влада је одликовала Есад Пашу великим крстом Ордена Спаситеља. Есад Паша је отпутовао у Швајцарску.

Руска индустрија и рат

(2)

1. Дистилациона индустрија

Већ одавна ова је индустрија дошла у Русији до велике важности. У год. 1900 број дистилационих фабрика износио је 2.169, а год. 1910 бешесе већ попео на 2.882. Произведени алкохол био је у главном намењен унутарњој трговачкој потреби и то скоро искључиво за фабрикацију водке.

Продаја спиритуозних пића, као што се зна, изумињајући само неке делове руске Азије била је монопол државе.

Године 1912. потрошња алкохолног пића износила је 96,5 милијона ведр (ведро представља 12 литара); године

1913. потрошња се попела на 104,7 милијона ведр. Ова повећана унутарња потрошња смањила је извоз године 1912. од 11 милијона на 6 милијона у години 1913.

Ове цифре дају нам закључити, какав је преокрет морао наступити у дистилационој индустрији услед забране алкохолног пића.

За време прве половине 1914 год. потрошња је била нормална; такође и продаја алкохола за ову годину изнела је 53,2 милијона ведр. 1915. год. продаја паде на један милијон ведр, што је било последица царског указа о забрани употребе спиритуозних пића.

На супрот осетно повећа-

ној потражњи алкохола за индустрију, ипак велике количине алкохола осташе у државним депоима и дистиларницама. 1. септембра 1914. г. ове су се резерве пеле на 54,5 милиона ведр. Ма да фабрике још 1914. г. беху знатно смањиле своју производњу, и ма да многе фабрике у близини бојишта беху порушене, да не би пале непријатељу у руке, резерве у алкохолу су се стално пеле. 1. септембра 1915. г. оне су овако стајале бројно (у милионима и ведрима):

Државни део	алк. неперерађ.	26,7	18,2
„	прерађен	36,3	32,3
„	запрод.	9,3	5,3
Укупно		72,3	55,8

Ове су резерве привукле на се пажњу буџетске комисије у Думи. Послајници, бојећи се

справом обнављања продаје водке, сматрали су негодним чување толике количине алкохола у земљи. Тада је министар финансија изјавио, да је продаја водке једном за свагда забрањено, и да ће резерве у алкохолу бити употребљене једино у индустрији и за извоз. С обзиром на рат извоз је био дозвољен једино за савезне земље.

Према изјави министровој, тешкоћу за извоз чинило је немање погодних буради за пренашање алкохола. Буџетска комисија ипак је изразила жељу, да се, што је могуће брже, изврши експортација резерви у алкохолу, а дистилација за 1916. год. сведе у границе индустријских потреба.

Административни савет Друштва руских дистилатора предложио је влади, да њему по-

верн експортацију алкохола. Предложена количина за извоз изнела је 3, 00.000 хектолитара.

ЗАНИМЉИВОСТИ

Дужина свих железничких пруга износи: у Европи 350.000 км., у Азији 85000 км., у Африци 30.000 км., у Америци 500.000 км., у Аустралији 10.000 км.

Италија производи годишње 38 милиона хектолитара вина, после Француске заузима прво место у свету. Стална годишња емиграција њеног становништва износи око 485.000. У Тунису има 81.000 Италијана, док Француза 34.000.